

PIETER VAN VOLLENHOVEN

‘BIJ BEDRIJVEN VERLIEST VEILIGHEID HET VAN ECONOMISCH GEWIN’

Bedrijven sjoemelen met de veiligheid, stelt Pieter van Vollenhoven, voorzitter van de Stichting Maatschappij en Veiligheid. Die cultuur moet snel veranderen. ‘Zo stimuleer je wantrouwen in de maatschappij.’

‘Het toezicht op veiligheid bij bedrijven en overheidsdiensten kan niet op veel warme belangstelling rekenen van de maatschappij.’ Pieter van Vollenhoven, voorzitter van de Stichting Maatschappij en Veiligheid, stelt het gelaten vast. Al meer dan veertig jaar houdt hij zich professioneel met de veiligheid in Nederland bezig en publiceerde eerder dit jaar de notitie: *Zelfregulering, maar géén gesjoemel*. In het nieuwe regeerakkoord ziet hij daarvan niets terug.

Meneer Van Vollenhoven, wat had u graag in het regeerakkoord zien staan over de veiligheid?

‘Dat er een minister voor Veiligheid zou komen, en één landelijke inspectiedienst voor de veiligheid. Vergelijkbaar met de Nationale

Politie. Maar misschien kan die alsnog worden gerealiseerd door een motie van de Tweede Kamer.’

Hoe kijkt de politiek tegen toezicht op veiligheid bij bedrijven aan?

‘Het huidige uitgangspunt is: laat de veiligheid over aan de professionaliteit van de bedrijfssectoren zelf. Veiligheid is een gedeelde verantwoordelijkheid geworden. Maar de veiligheid is en blijft een kerntaak van de overheid, en dat betekent dat de overheid er kritisch op moet blijven toezien of die professionaliteit bij de sectoren ook wordt waargemaakt.’

Wat betekent dat in de praktijk?

‘Enerzijds minder wetgeving en anderzijds meer sectorale veiligheidsregels, maar die

zijn niet bindend en vallen buiten het overheidstoezicht. Op dat toezicht is ook nog eens extra bezuinigd, onder het motto: Wij laten het toch aan de professionaliteit van de sectoren zelf over?’

‘En wat zie je dan? Dat er bewust wordt gesjoemel met de regels van de overheid, van de sectoren én van de bedrijven zelf. Kijk naar de nalatigheid bij Odfjell, maar ook naar de Schipholbrand en de mortiergranaten in Mali. Er vindt geen correctie plaats. Vaak is het op de werkvloer bekend dat de regels niet worden nageleefd, maar ontbreekt de cultuur om daarover te praten. Het is algauw: daar is het gat van de deur.’

‘Mensen worden zo met gesjoemel opgevoed. Ze leren dat gesjoemel financieel loont, dat je een dief van je eigen portemonnee bent als je

Van Vollenhoven en veiligheid

Pieter van Vollenhoven (78) is al sinds 1975 betrokken bij het veiligheidsbeleid. In dat jaar werd hij adviseur van de minister van Verkeer en Waterstaat op het gebied van verkeersveiligheid. Daarna hield hij zich ook specifiek bezig met spoorwegongevallen en transportveiligheid. Van 2005 tot 2011 was hij voorzitter van de Onderzoeksraad voor Veiligheid, een college dat onafhankelijk onderzoek doet naar veiligheid in diverse maatschappelijke sectoren. Sinds 1986 is hij voorzitter van de Stichting Maatschappij en Veiligheid. Ook is hij praktijkhoogleraar risicomanagement in Twente.

je aan de regels houdt. Zo creëer je oneerlijke concurrentie tussen bedrijven en stimuleer je het wantrouwen in de maatschappij.'

Wat valt tegen dat gesjoemel van bedrijven te doen?

'Mensen praten alleen over de veiligheid binnen hun bedrijf als ze dat vrijuit kunnen doen. Nu kan dat niet, omdat meteen de schuldvraag om de hoek komt kijken. En dan mag je zwijgen, want volgens het strafrecht hoeft niemand mee te werken aan zijn eigen veroordeling. Bij de Onderzoeksraad voor Veiligheid is dat goed geregeld. Die onderzoekt hoe een bepaalde situatie heeft kunnen ontstaan, los van de schuldvraag. Justitie kan de stukken daarvan niet in beslag nemen.'

Inspecties werken niet zo?

'Nee, overheidsinspecties doen allebei: onderzoek naar de veiligheid én naar de schuldvraag. Daarbij zijn er veel inspectiediensten, en zijn ze verschillend van kwaliteit en efficiëntie. Daarom pleit ik voor een toezichtacademie waar inspecteurs goed worden opgeleid. Die academie moet een samenwerkingsverband zijn tussen overheid, bedrijfsleven en wetenschap.'

'Nu zijn de inspecties een verlengstuk van het bestuur en beleid. Ik vind dat ze het publiek belang moeten dienen. Ze moeten onafhankelijker worden om bedrijven op het rechte pad te houden. Het komt nu voor dat ze de opdracht van een minister krijgen om een oogje dicht te knijpen in het belang van de werkgelegenheid.'

Wordt het bedrijfsleven dan niet overgeleverd aan de inspectiediensten?

'Inspecteren is een vak: wat kun je laten lopen met een waarschuwing en wanneer moet je ingrijpen? Het is mogelijk dat daarbij fouten worden gemaakt. Een bedrijf moet bijvoorbeeld sluiten terwijl later blijkt dat er niks aan de hand was. Voor dat soort situaties moet een waarborgfonds in het leven worden geroepen.'

Er zijn te veel inspectiediensten, vinden ook ondernemers. Dus waarom niet één landelijke inspectiedienst?

'In het regeerakkoord staat dat de inspectiediensten beter moeten gaan samenwerken

Pieter van Vollenhoven: 'Vaak is op de werkvloer wel bekend dat de regels worden overtreden. Maar daarover praten, gebeurt niet'

voor een betere handhaving tegen minder toezichts- en administratieve lasten. Je kunt naar één dienst streven, maar ook een kaderwet voor de bestaande diensten maken, waarin staat hoe die diensten zich moeten opstellen. Nu functioneren ze heel verschillend en is er sprake van versnippering.'

'Eén aanspreekpunt binnen het kabinet voor veiligheid lijkt me ook handig. Veiligheid is nu over de ministeries verdeeld. Maar of je het nu over zorg of infrastructuur hebt, de beginselen van veiligheid zijn overal hetzelfde.'

Zou er op zijn minst één inspectie voor bedrijven van de zwaarste categorie moeten komen?

'Ik wil het niet beperken tot de bedrijven die

**'MENSEN
LEREN DAT
GESJOEMEL
LOONT'**

JEROEN POORTVLIET

onder het Besluit risico's zware ongevallen vallen (ruim 400 bedrijven die met grote hoeveelheden gevaarlijke stoffen werken en aan strenge veiligheidseisen voldoen; red.). Bij andere bedrijven gebeuren precies dezelfde dingen, zoals in de vlees- en voedselindustrie. Er is nu eenmaal een reuzenneiging om voor economisch gewin te gaan. Om die reden vind ik ook niet dat je inspecties moet beperken tot alleen de 'slechte' bedrijven.'

Wat kunnen bedrijven zelf beter doen op het gebied van veiligheid?

'Alle zeilen moeten worden bijgezet om de zelfregulering te laten slagen. Bedrijven van enige omvang moeten worden uitgerust met een – wettelijk verankerde – veiligheidsafdeling waar iedereen vrijuit over misstanden kan spreken, gebaseerd op de aanpak van de Onderzoeksraad.'

'Hier zouden mensen kunnen werken die richting hun pensioen gaan. Zij hebben de ervaring en kunnen zich wat onafhankelijker opstellen. Zo kun je de zwijgcultuur doorbreken. Want een heleboel mensen zitten niet op de waarheid te wachten. Als deze afdeling aan het bestuur rapporteert, moet die van goede huize komen om dat naast zich neer te leggen.'

Moeten bedrijven elkaar ook meer aanspreken op gesjoemel?

'Ja, en dat heeft niets te maken met klikken. Je moet gewoon voorkomen dat jij als goed bedrijf failliet gaat omdat slechte bedrijven zich niet aan de regels houden.'

Wat vindt u van de huidige trend om bedrijven te laten betalen voor de externe inspecties?

'Absoluut fout. Dat is onzinnig bedacht. De politie gaat naast de bekeuring ook geen rekening indienen voor de tijd dat ze met u bezig zijn geweest. Daarom zou ik ook liefst één nationale inspectie onder één minister willen zien, om dit soort rare dingen te voorkomen. De kwaliteit van de inspectie is nu vaak al ondergeschikt aan de tijdsduur ervan. Als bedrijven moeten betalen voor de inspectie, zijn ze nóg meer gebaat bij een zo kort mogelijke inspectie.' ■

Kijk ook eens op www.opiniebladforum.nl. Daar zijn interessante extra's aan het artikel toegevoegd

Roofdieren

Harvey Zweinstein heb ik altijd al een morsig type gevonden. Nu weet ik dat je mensen niet op hun uiterlijk mag beoordelen, maar dat doe ik deze keer toch maar.

Na de culturele en de mediasector heeft het #metoo-virus in het buitenland inmiddels ook de politiek bereikt. Ongetwijfeld gaan we dat in Nederland ook zien, en het reguliere bedrijfsleven komt ook wel aan de beurt. Want ook daar lopen mannelijke roofdieren rond.

Het begint bij kijken. Laatst vertelde mijn 19-jarige dochter me, toen we op weg waren naar een Sparta-wedstrijd, dat ze bij het stadion regelmatig op een bepaalde manier wordt aangekeken door mannen en jongens. Totdat ze mij naast haar zien lopen. Een stap verder is het fluiten en de opmerkingen. Bouwvakkers en stratenmakers hebben daar een handje van. Ik vind het sukkels. Misschien vinden ze zichzelf diep in hun hart ook sukkels. Alsof ze ook maar doen wat van hen verwacht wordt.

Regelmatig vraag ik mijn vrouw een bepaalde route 's avonds niet te fietsen. Zij vindt dat onzin. Die route is veel korter, en zij zou zich moeten aanpassen aan mannen die zich niet in kunnen houden? Dat begrijp ik, maar het hoeft maar één keer mis te gaan. Mijn dochter zegt dat ze meer op haar hoede is na wat er met Anne Faber is gebeurd. Daar zou ik misschien blij mee moeten zijn, maar dat ben ik niet. In een vrij land als Nederland zou je je vrij moeten kunnen bewegen, man en vrouw, homo en hetero.

Als vrouwen steeds meer doordringen in voormalige mannelijke bolwerken, ook in de top daarvan, zullen de roofdieren onder de mannen goed- of kwaadschiks leren hun handen thuis te houden. Maar helemaal verdwijnen zal het nooit, de dreiging. Van roofdieren kun je niet zomaar huisdieren maken.

Paul Scheer